

Artikkel om individers økonomiske bekymringer og kognitiv ytelse vant prisen for 2018

LARS-ERIK BORGE, ERLING STEIGUM og SIRI PETERSEN STRANDENES

Prisen for beste artikkel i *Samfunnsøkonomen* ble tildelt Marte Hauane og Kjell Arne Brekke for artikkelen «Kan økonomiske bekymringer påvirke kognitiv ytelse?» (nr. 1 i 2018). Dette ble gjort kjent på festmiddagen på Forskermøtet på Universitetet i Tromsø ved starten av året. Her følger komiteens begrunnelse for pristildelingen.

I år er de tjueende gang at Samfunnsøkonomenes Forening deler ut prisen for beste artikkel i *Samfunnsøkonomen* i foregående år. Ifølge statuttene for prisen skal det både legges vekt på faglig innhold og presentasjonsform. Prisen er en sjekk på 20.000 kroner.

Komiteen har vurdert artiklene og «aktuell analyse» bidragene i samtlige numre av *Samfunnsøkonomen* i 2018 (bortsett fra det siste), men pluss det siste nummer av 2017-årgangen. Også i år har det vært mange gode bidrag å velge mellom.

En stor del av æren tilfaller redaksjonen som har bestått av Ragnhild

Balsvik, Klaus Mohn og Gaute Torsvik, frem til siste nummer i 2017, mens Jan Yngve Sand avløste Klaus Mohn fra og med nr. 1, 2018.

Vinnerartikkelen bygger på masteroppgaven til Marte Hauane ved Universitetet i Oslo. Et sentralt begrep i artikkelen er «båndbredde», altså oversettelsen av det engelske begrepet «bandwidth». Dette ordet leder tankene mot kapasiteten i en nettverksforbindelse til å overføre data fra et punkt til et annet. Men artikkelen ligger likevel ikke innfor faget informatikk eller «computer science». Også psykologifaget har tatt i bruk begrepet båndbredde. Med kognitiv båndbredde siktes det til en persons kapasitet til å foreta beregninger, konsentrasjonsevne, samt personens kapasitet til å ta gode beslutninger, holde fast ved planer og motstå kort-siktige fristelser.

Hovedhypotesen er at individer med store økonomiske bekymringer bruker mye av den kognitive båndbredden på disse bekymringene. Da blir

det mindre kapasitet igjen til kognitiv ytelse. Med andre ord er båndbredden en knapp økonomisk ressurs.

Som artikkelen fremhever:

«Fattige er mer risiko-averse og har høyere diskonteringsrater, og det er fattigdommen som forårsaker disse preferansene.»

Forfatterne fortsetter:

«Ikke minst kan økonomiske bekymringer føre til at en tar dummere valg, og det er denne effekten vi skal se på.»

Denne «fattigdommens psykologi» er konsistent med funn i flere internasjonale studier. Forfatterne fremhever derfor at

«nettopp den atferden som kunne hjelpe dem ut av fattigdommen blir hemmet av fattigdom.»

Vinnerartikkelen bygger på en intervjustudie der 130 intervjuobjekter først skal tenke seg at de blir utsatt for

uforutsette utgifter. Deretter skal de løse oppgaver som tester deres kognitive evner. Noen av disse gir konkrete eksempler på *store* uforutsette utgifter, andre små. Datamaterialet skiller mellom de med høy og lav inntekt. 27 av deltakerne i studien ble intervjuet på Bryn senter i Oslo. Resten besvarte de samme spørsmålene på surveymonkey.com.

Og hva finner forfatterne? De finner *store forskjeller* i deltakernes evne til å løse oppgavene, avhengig av om de ble presentert for historier om store eller små uforutsette utgifter. Det kan tolkes som at mange personers kognitive

båndbredde blir preget av historier om høye uforutsette utgifter. Dette gjelder altså selv om problemene er hypotetiske og ikke faktisk har rammet deltakerne i studien. Videre har de med lav inntekt sterkest reduksjon i kognitiv ytelse. Men forskjellen mellom de med høy og lav inntekt er ikke statistisk signifikant. Forfatterne konkluderer med at resultatene

«...er i tråd med hypotesen om at økonomiske bekymringer kan gå ut over kognitiv kapasitet, ...»

Denne norske studien er inspirert av en tilsvarende undersøkelse på et

datamateriale fra et kjøpesenter i New Jersey i USA. Resultatene av denne ble publisert i *Science* i 2013. Men blant intervjuobjektene i USA var det bare de med *lav* inntekt som løste kognitive oppgaver signifikant dårligere etter at de hadde blitt eksponert for historier om høye uforutsette utgifter.

Artikkelen er forbilledlig klar, grundig og velskrevet. Forfatterne kommer frem til spennende og troverdige resultater uten å «strekke strikken» for langt.

Takk fra redaksjonen

For at publikasjonene skal holde faglig mål er vi helt avhengige av kvalitetssikring fra våre fagfeller. I løpet av 2018 har en rekke fagpersoner bidratt til å vurdere innsendte arbeider. Redaksjonen takker følgende personer for fagfelle vurderinger for *Samfunnsøkonomen* i 2018.

Sjur D Flaam

Hans Martin Straume

Sjur D Flaam

Knut Einar Rosendahl

Øivind Anti Nilsen

Lars Håkonsen

Snorre Lindset

Dag Morten Dalen

Arnt Ove Hopland

Tommy Sveen

Alexander Cappelen

Karl Rolf Pedersen

Torberg Falch

Ingar Haaland

Klaus Mohn

O. Bjerkholt

Hans Olav Melberg

Gunnar Eskeland

Henning Finseraas

Trond Døskeland

Kjell Vaage

Håkon Tretvoll

Ingrid Hjort

Frode Steen